קבלה · כתבי רבי אברהם אבולעפיא

גט השמות

רבי אברהם אבולעפיה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גט השמות

רבי אברהם אבולעפיה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גט-השמות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" (תהלים קיט). אמר המחבר, מפני היות דעות בני אדם זרות מאד מאמיתת מציאות המורגש והמושכל ומפני סכלות טבע האדם בעצמו החיצון והתיכון ומפני השתבשות המחשבה בדברי הנבואה הנגלים והנסתרים המעידים על כל זה המעירים ישיני עפר שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם.

העירני השם לחקור ולדרוש על שרשיהם ועיקריהם הידועים לכל משכיל מתוך התיבות והשמות הנמצאים בתוכם. מפני שהם עניינים הצריכים מאוד ומועילים הרבה באמיתת העניין המבקש, ולתכלית הכוונה לכל בעל דעת, והם המשלימים נפש האדם בידיעה ביראת הש"י. וממנו אשאל למלאות חפצי ושאלתי להורות אותי ולהדריכני על הדרך הקרובה והישרה לכוונתי אשר היא על דרך האמת לכבוד שמו הגדול ית'. ולפי שהשגתי בעצמי סיבות המונעות אותי מחקירה הזאת היה ראוי לי למנוע ממנה. ולפי שראיתי בבחינת אמיתת העניינים כי המונע האחד והוא הגדול, היה מיעוט ידיעתי בחכמה האמיתית וקיצור שכלי בעניינים האלוהיים שהם דבר קבלה האמיתית. וראיתי המונעים האחרים הניכרים לזה שהם גשמיים אין להם זכרון בחבורי האמת להיות מונעי בעליהם מחבר דברי אלהים חיים מועילים. לכן שקלתי בדעתי הסיבה הגדולה המונעת אותי לבדה עם הסיבה המביאה אותי לחבר ספר בחקיקת האמת, ומצאתי תועלת החיבור מכריע הסיבה הנמנעת האמת ממני. וזה מפני שסיבת הסכלות המונעת אינה תלויה ברצוני, ותועלת החיבור המכריע כפי מה שהוא כלל נמשך לרצוני. והסכמתי על זה להודיע לכל משכיל, קוצר שכליי ורוב חבתי, לחבר עניינים אלו, לחבר ולהעיר על כלליה לבד. כי הפרטים עליונים מאד ממני לא אוכל לגשת אליהם, ואם יבוא קצת מפרטיה מפני הרחבת לשוני לבאר דבר כפי מיעוט דעתי בכלל דברי לצורך הכרחי הכללים ההם או לתועלת בעניין הנזכר, אין ראוי למשכיל להאשימני על זה כי העניינים כולם גדולים מאד בעצמם ודעתי מעוטה בהם. אמנם בהזכירי דבר משרשי הקבלה האמיתית אדברנו ברמז במקום שראוי להסתירו, כי לא אהיה מגלה סוד. והשומע ישמע והחדל יחדל. ואחל לדבר במציאות המורגש תחילה.

ואומר בכלל עליון כי מגלגל המזלות עד הארץ נמצאים י"ב גלגלים זה בתוך זה, עם גוף הארץ אין מקום פנוי ביניהם בלא גוף כלל. ונמצא על כולם גלגל אחד מיוחד מקיף הכל בעצמו ומניע הכל בתנועתו. וכל אלו הי"ב גלגלים נכללים עם העליון, נקראים המציאות המורגש, מפני שהם גשמיים. כי כל דבר גשמי הוא מורגש, אע"פ שיש במציאות הזה שלשה גלגלים שאינם מושגים בראות העין. והם העליון בכל ושני היסודות העליונים

אצלנו שהם האש והרוח, נקראו מורגשים בכלל המציאות המורגש אחר השיגנו אותם שהם גופים בהכרח. וגם הגלגלים האחרים אשר בשמים אינם מושגים גם בחוש הראות, אלא מצד כוכביהם. כי זה שהם נראים לנו כעין התכלת הוא מגווני האויר, כי הגלגלים הם זכים מאד ואינם בעלי מראה.

ואומר עוד כאשר נמצאו עם המורגש כולו עניינים למעלה ממנו במעלה והם העניינים המושכלים בכללם, כי נמצאו במציאות האדם בעצמו עניינים מורגשים ומושכלים, שהאדם הקטן נברא בדמות העולם הגדול כולו. ולפיכך נקרא הוא גם כן בכללו עולם הקטון, ונקרא המציאות כולו עולם גדול ואדם גדול, ונקרא האדם עולם קטון ואדם קטון. העניינים המורגשים אשר באדם הם הגוף בכללו. והמושכלים הם הנפש וכוחותיה הנשפעים מאתה, אע"פ שכח ההרגש בכללם. וכמו שהנמצאים המושכלים עם המציאות המורגש נסתרים מאד בבחינת אמיתתם מרוב בני אדם, וכאשר המורגשים והמושכלים הנזכרים בעולם הגדול ובעולם הקטון גלויים ונסתרים, כן ימצאו בדברי הנבואות עניינים רבים גדולים נגלים ונסתרים. הנגלים מועילים בכללם לכל, והנסתרים מועילים ליחידים לבד, אשר הם השרידים אשר הש"י קורא. ובהשיג האדם את סתרי התורה ישיג מתוכם מציאות העניינים המושכלים אשר הם בהש"י, והשכלים הנפרדים והמושכלים אשר בם עולמו, אשר הם נפשותם וכוחותיהם.

ודע כי העולם נחלק לג' חלקים. חלק עליון, הוא כולל הכל ועל כן נקרא עצם שכלי כולל שכל ומשכיל ומושכל. החלק האמצעי הוא כולל רק משכיל ומושכל לבד בעצמו, כי איננו שכלי כראשון, וחסר מעלה אחת והיא העליונה שבכל, וזה מפני שהוא בעל חומר וצורה. החלק השפל אינם כי אם מושכל לבד וחסר ב' המעלות שהם שכל ומשכיל, וזה מפני היותו גם כן בעל חומר וצורה. אמנם מעלתו פחותה מאד ועכורה מן המעלה האמצעית. ואמנם האדם לבדו בעולם השפל כשיוצא שכלו לפועל שב בצורת העולם העליון, שכל ומשכיל ומושכל בדמות בוראו יתעלה. "כי בצלם אלהים עשה את האדם", ומציאות הבורא ית' הוא הבחנת כל נמצא, ולפיכך נקרא שכל. ואמנם מדרגתו עליונה מאד ממדרגת כל עצם שכלי, ומפני שמשיג עצמו נקרא גם כן משכיל, ונקרא מושכל מפני שהמשיג עצמו בשכלו הוא המושכל ואינו דבר אחר לעולם כשהוא משכיל בפועל, אבל אם משכיל בכח אינו אחד. והבורא ית' אינו משכיל בכח כי אם בפועל. וזה דבר ניכר להשיגו מכאן למי שלא השיג ענייני השכל בבחינת עצמו. ולכן יקרא הבורא ית' שכל משכיל ומושכל. ובדעתך סודו תדע כלל העליונים והתחתונים בשכל ובקבלתה.

ודע כי בזה העניין גם כן בכלל בכל משכיל בפועל, ואין בעולם שום משכיל. אבל הנבראים עצם שכל או עצם משכיל שלא ישכיל בפועל תמיד, לבד האדם שהוא עצם משכיל לבד בתחילת מציאותו. ואעפ"כ אל תחשוב כי הנמצאים המשכילים בפועל תמיד הם במדרגת השם ית' אשר זכרנו גם כן זה העניין עליו, כי האמנם הוא לבדו מחויב וכל בלעדיו הם אפשרי המציאות. ואם כן אי אפשר שידמו לו בשום פנים ולא שישתתפו עמו בשום עניין אלא בשתוף השם ית' לבד. וכשהאדם משכיל בפועל אע"פ שהוא המרכבה התחתונה הוא גם כן עצם שכלי שכל משכיל ומושכל. ודע שהוא עניין נכבד ונעלם בעיני החכמים ואין כוונתי לפרש עתה כל זה העניין כי כלל הדברים נודעים ליודעים המוצאים חן בעיני אלהים ואדם.

ואני חושב כי בהזכירי קצת מענייני הקבלה האלו וכיוצא בהן מן העניינים המסכימים לשכל, אשר דברי יטיבו בעיני כל בעלי דעת מאד, ואמנם אם לא יסכימו, השכיל ידעתי כי לא יטב דבר מהם בעיני החכמים בעיניהם, אלא שהוא מקובל לבד, והוא באמת ישמח בהם מאד. וכל מי שיקרא מקובל שלם צריך שידע על כל פנים חמשה דברים הנזכרים בספר יצירה המכונה לאברהם אבינו ע"ה אשר קבלו משם ועבר, ודע כי זה מופלג. והחמישה דברים הנזכרים שם הם הנקראים בכלליהם, צירוף האותיות. והם חקיקה חציבה שיקול המירה צירוף, כי כן זכרם שם בספר יצירה, "חקקו חצבן שקלן המירן צרפן". וזה כלל פרושם. חקיקה, היא הספרות כי כן יקרא הסופר מחוקק. חציבה, היא תיקון האותיות והבדלתם זו מזו עד שיהיו נקראים על אמיתתם עד שיובן ענייניהם. שיקול, הוא השיקול ההכנה בהם ושיקול עצמם גם כן ונכללים תחת זה גימטריאות וחשבונות וכיוצא בהן. המירה, היא המרת אות באות ותמורתה וחילופה בעבור אחרת, כגון אותיות אחה"ע ודומיהן, גם כולם יש בהן תמורה. וזו היא חכמה מפוארה לעשותה בכל מקום כפי הצריך לו, לא להוסיף ולא לגרוע. צירוף אותיות, הוא לצרף אות אחת באות אחרת ושלא להמיר מהן כלל, כגון אד"ם אמ"ד דמ"א דא"ם מא"ד מד"א. וגם זו חכמה מפוארה מאד. ובאלו הדברים יוודעו סתרי התורה לא בזולתם, וכשידע המשכיל המקובל הסוד הנכבד הזה בחמשה עניינים אלה ידעתי כי יטיבו בעיניו מאד מאד סודות הקבלה הידועים מתוך השמות המשותפים והמסופקים והמושאלים והמוסכמים והנרדפים, ומתוך השמות המיוחדים בש"י, מתוך פעולותיו. גם מתוך השם הנכבד והנורא והמיוחד והמפורש ההוא העליון שבכל השמות, והוא מורה על היחוד הוראה גמורה בלי שיתוף. ומן הידוע כי העולם נקרא בשם המשותף בשלשה עניינים, והוא שם אלהי שכולל שם הבורא ית', ושמות המלאכים, וגם שמות המנהיגים השפלים אשר

בארץ, ומפני שהיה משותף לא היה אפשר לנבראים לעמוד עד שנשתתף עמו שם שאינו משותף לדבר בעולם, ואינו מורה אלא על עצם מיוחד בלי הרכבה בעצמו בשום פרט. ואע"פ שיש סוד גדול על היותו אז אותיות המורות על המרכבה. וגם הוא נחלק לבד שמות ולאחד אחד, אחד על אחד. ודע זה כי אינו מפני שמות העצם חס וחלילה, אלא מפני הוראות שולטנותו על הנברא בדמיון מרכבה אשר הוא שנים, מורגש ומושכל כאשר אמרנו. ומורה ב' עולמות שהם העולם הזה והעולם הבא, ורוכב אחד על שניהם ומושל אחד בכל מעלה ומטה. וזה השם המיוחד בשתי אותיות, ומיוחד בשלוש אותיות, ומיוחד בארבע אותיות ודעהו מאד מאד.

[י] י"ה יה"ו יהו"ה, והוא שם אחד לבד שלם, ובו תבין את אשר לפניך יו"ד ה"א ו"ו ה"א. ובהיות אותיותיהם תשעה תשעה שהם תכלית החשבון תוכל להבין הסוד שבו חי השם, אם תהיה מבעלי הקבלה האמיתיים ולא תפנה אל כת "רהבים ושטי כזב" (תהלים מ' ה'). כי אלו הם סודות עליונים ואין ללמוד מהם אלא ראשי פרקים ולאנשים ידועים יראי השם בלבד, "סוד יהוה ליראיו ובריתו להודיעם" (תהלים כה' יד'). וכשתשמע איזה דבר מענייני השמות אשר לא תדע להם עניין התרחק מהם עד שתדע ענייניהם או עד שתשמע מאדם מקובל ענייניהם. ואולם לא ירצה להודיעם ענייניה כי אם הזכרותיה, ואם ההזכרה בהם מועלת אל תזכירה כי אם לקדש את השם בה לבד, ואל יהיו דברי השם בפיך אלא לתועלת לבבך, ומעשיך יקרבוך לש"י ולא ירחיקוך אם תרצה לילך בדרכיו.

ואשוב לעניין הראשון ואומר כי מיני השמות המשותפים אשר פירש ר' שמואל אבן תיבון בפרושו מלות הזרות שב"מורה הנבוכים", ואמר כי שם משותף, הוא כשתמצא מילה אחת שם למינים שונים, ולא יהיה אחד מן המינים ראוי להקדימו בשם ההוא יותר מן האחר. כמו מילת עין, הנאמרת על עין הראות ועל עין המים. ואני אם אקצר בלשונו תדע שזה ענייננו. ועוד אמר כי שם מושאל, הוא אשר יהיה ראוי להקדימו אחר מן אחד, והאחד דומה לו מעניין מן העניינים כראש ורגל הנאמרים על איברי בעלי חיים תחילה, ואח"כ הושאלו לראש המיטה ורגלה. ועיקר שם המושאל לפי דעתו הוא אשר שמו הראשון לאדם או לבעל חיים או לצומח או לדומם, כפי המדרגה הזאת אמר כי הוא ראוי להקדימו, ואח"כ יהיה מושאל לפי דמיונו לדבר אחר. ואמר עניין ההשגחה, שהיא מושאלת להש"י, לא הנחה ראשונה אצלו כי אינה מושגת בעצמה אלא להש"י לבדו, ועל כן מילת השגחה הנחה הראשונה היא השגחת האדם ואח"כ הושאלה להש"י. וגם השאלה הנאמר בשמות בלשון זה רבים. כגון לחם, שהוא מזון הגוף בטבע והושאל

זה השם למזון הנפש גם כן בהיותה חיה והיא החכמה והתורה והרבה כיוצא בו. שם מסופק, אמר הרב ה"מורה" ז"ל כי השם אשר יאמר בהסתפק הוא אשר יהיה דמיונו כמו עניין בינו ובין האחר, והעניין ההוא מקרה בהם ואינו מעמיד עצם אחד מהם. ור' שמואל אבן תיבון ז"ל אמר כי הוא גם משותף ושיתופו מצד סיפוק כלומר שהוא שם ראשון לאחד הדברים, והקורא הדבר האחד בשם ההוא ידמה לו ששני הדברים הם ממין אחד. כמו תמונה הנאמרת על תואר האדם המושג בחושים, ועל המושג בדמיון בספוק. ואמר, הרב זכר לדבר שהוא שם מסופק ואפילו הנאמר על הבורא ית' שהוא "ותמונת יהוה יביט" (במדבר יב' ח'), לפי דעתו על שם זה, הוא מושאל. שם מוסכם, הוא שהשם והגדר אחד. והעניינים רבים, כגון גדר האדם שהוא חי מדבר, ויאמר על ראובן שמעון ולוי ויהודא בשווה. וכן גדר החי יאמר על צומח ומרגיש בשווה על כל בעלי חיים. שם נרדף, אמר בעל המלמד ז"ל כי הוא בהפוך מן המשותף, אין הגדר אחד, אבל הוא משתנה. אמנם השם אחד בשם העין, אבל הנרדף הגדר אחד, והשם משתנה כמו יין וחמר הנאמרים על משקה ענבים. ואחר אשר זכרתי לך השמות האלה לפי דעת המפרשים אותם אזכור משאר השמות והעניינים מעט כדי שתבין מהם אמיתת העניינים אשר העירותיך עליהם.

ואומר תחילה כי אין ראוי למשכיל להאמין אלא בשלושה אלה. והם, המורגש, והמושכל, והמקובל, כי המפורסם הוא גם כן בכללם ולפיכך לא נצטרכו ליחדו כי די לנו באלו השלושה וזהו פירושם. המורגש, הוא הדבר שיושג בחמשת החושים שהם הראות והשמע והריח והטעם והמישוש. המושכל, הוא הדבר שהשכל מקבלו ויודעו כשמעירין אותו על זה כגון החשבון והתקופות והגימטריאות. והמקובל, הוא דבר שיאמר עליו כך וכך קבלתי מפלוני ופלוני. והנה ידוע הוא כי המורגש הוא דבר שאין צריך להביא עליו ראייה, כי לא ישאל אדם בראותו אור להביא ראייה שהוא אור. וכן מושכל ראשון כגון ששנים הם יותר מאחד אין צריך להביא ראיה עליו. וכן המקובל אין צריך להביא עליו ראייה כי זי למקבל לומר כך קבלתי. אמנם שאר המושכלות לא יתאמתו אלא במופת או בראייה נכונה קרובה אל המופת או בהקש שכלי. אבל דברינו בזה המקום בעניין הראות הראייה על המושכלות לבד. וכשאדם מאמין באלו הג' דברים ראוי לו להגיד עליהם כפי האמונה ולומר, זה אני מאמין מתוך הקבלה. ובזה ההודעה לא ימצא לעולם מי שיחלוק עליו אלא מי שאינו מודה על האמת, והרי הוא בטל במיעוטו.

ואומר עתה כי כל כוונתי בזה הספר להעיר בעלי ספרי השמות, על הזיופים הנמצאים בידם, שלא יאמינו בהם עד שיודעו על מה סמכו. ולאמת אמונות השמות האמיתיים

המעירים כל ישן משנתו. ואם אוכל עמהם בזה אודה לה' ית' עליו, ואם לאו אודה להש"י על שעזרני לכתוב האמת ולהרחיק השקר מחיבורי זה הנבחר לכבוד הש"י לבדו. ומפני שאני מרחיק השמות המזויפים אשר אין בהם חכמה אמיתית, קראתי חיבור זה "גט השמות". וסימן משני הפסוקים שהבאתי בראש תחילת זה החיבור והם, "גל עיני ואביטה" וגו'. "טוב לי תורת פיך" וגו'. ועוד יש לי סוד מופלג בזה השם בגימ"ל וטי"ת ותשמעהו לפני בעזה"י. והוא גם כן הסוד בכתוב האיש לאשתו גט בי"ב שורות במניינם לא פחות ולא יותר, להרחיקה ממנו. ועוד כי אחד מן השמות העליונים הוא זה שאמר הכתוב "זה שמי לעלם" "זה אלי" וגו'. והחלפתי זה בזה שהוא גם כן י"ב במניינם.

ואומר כי אע"פ שימצאו ביד אדם משכיל שמות שלא ידע עניינם, אל יאבדם בידו, אלא ישמרם. כי אפשר שיש להם עניין והוא אינו יודעו, ואולם ידעם לאחר זמן. וזה אשר העירותיך עליו לברוח מלאבד שם מן השמות, הוא מפני שאני מאמין שהמאבד שם מן השמות הקדושים הוא נענש עליו. ולפיכך טוב אשר תאחוז בזה וגם מזה אל תנח ידיך. כי לא העירותיך בהם אלא על האמונה בהם בלי חכמה ובלא עניין מועיל בידיעת אמיתותם. וכל זה שאני מעורר אותך הוא שלא תאבד ימיך לבקש דברי הבל ורוח, אבל רדוף אחרי האמת תמיד ותמצאהו תמיד, והוא עמך ואתה עמו. ואל תחשב על עניין השמות האמיתיים וסודות אשר תכלית הכוונה בהם כדי שתשיג בידיעתם אל המעלה העליונה שבמציאות המורגש להשלים הגוף בעבור תועלתו כאשר יעשו הפתאים. ועל כן רדפו לדעת ולבקש השמות לא לשם האמת מפני שהוא אמת, אלא בהפך. ולא נכון לעשות כן, שאין זה דרך המשכילים. אמנם בקש האמת תמיד מפני מעלת מציאת עצם. ואולם הסיבות המונעות ידיעה מרוב האדם, הוא מפני בקשם עניין לדבר שאין מציאותו בעבור אותו דבר. ומפני שהם חושבים כי מי שידע בהם בהכרח ימות בלא עתו, או ישתגע בידיעתו, או ינזוק כאחד מן הנזקים על כל פנים וכיוצא בזה. ולא ישיגו כי האדם יחיה עם ידיעת האמת וימות עם הרחקתו. וכל אדם יחוייב מצד התורה והשכל לבקש האמת ולקבלו אפילו מפי הספרים, כי לא יבחין האמת מצד אומרו אלא מצד עצמו שהוא אמת. ועל כן נתחייב להאמינו בבחינת עצמו. ואין ראוי להאשימני על מלת אמת וכיוצא בה אם אשתמש בה על דרך זכר ונקבה כי לא אדקדק בה, אלא כפי מה שיזדמן לי בכל מילה סובלת ב' העניינים. ואי אפשר לי לכתוב לך השמות הנאמרים על המורגש והמושכל עד שאקדים לצייר לך צורות העולם בכללו, ואח"כ אעוררך לכל הנמצא בו. ועל השמות הנקראים לכל הדברים הללו שהם הסוגים העליונים ועל פרטיהם בקצתם, שאי אפשר לנו לדעת אלא מצד הנבואה שנסתלקה

ממנו בעוונותינו. וזה אשר השגנו הוא מעט מהרבה. ואמנם ממנו קבלנו מרב, וממנו מצאנו כתוב בתורה שבכתב, וממנו בתורה שבעל פה, וממנו בספרי הקבלה מחודשים בזמן מועט, וממנו בספרי הפילוסופים. וחברנו העניינים להוציא מהם תועלת במעט דברים וברוב עניין, אם נוכל על זה בעז"ה. כי כוונתנו להועיל הקורא עד שיעלה בידו קצת מהשמות אשר החכמה נעלמת בהן. ועל כן הסמכנו להזכיר תחילה כל הנמצאות ועניינו, כי ממנו יוודע האמת בכל, להשלים נפש האדם ולהדריכה אל דרך הנכון. שהוא דרכינו לאהבתו וליראתו, מפני תועלת הנפש והגוף. ולאהבן מפני מעלת הבורא ית' על כל פעולותיו, וליראתו מפני מדותיו. והנה הדבר ידוע שאי אפשר להמצא אוהבו שלא יראה את אוהבו אם אהבתן שלימה ואינה תלויה בדבר. והנה לך הצורה אשר מצאו בעלי העיון לכל הנמצאות במופתים נחתכים, ומפני שהם הרחיבו להביא מופתים עליהם לא אצטרך לכותבם אלא אזכיר הדבר כמו שהוא מצויר בשכל וחוץ לשכל, במציאות עצמו החזק. ועוד אודיעך גם כן מה שיש בידי ממנו דרך קבלה בעניין אחר. ואכתוב לך כלל הגלגלים, אחד בפני אחד עד שיהיו מצויים בפיך בקלות ומצויירין בלבבך פתאום, כי יש בזה תועלת גדולה מאד כאשר בארו בעלי העיון, כמוזכר איך הוא נקשר קצתו בקצתו, ואציירהו לך במציאתו.

וזה פירוש של זאת הצורה בכללה, שהם הגלגלים המקיפים והמוקפים בצורת ההקפה הזאת בעיגול, העולם בגופני יחד הכל אחד. שהם שני חומרים בשני עולמות עליון ותחתון בצורות הראש והרגליים. כי כן נאמר "השמים כסאי והארץ הדום רגלי" (ישעיה סו' א'). ואין בכולם זך כעליון שבהם והוא פשוט מכולם. אמנם הוא גם כן בעל חומר וצורה, והוא המקיף הכל, והוא המניע הכל בתנועתו, והוא הנקרא רקיע וערבות. אין גוף חוץ ממנו וגם אין בו, לא כוכב ולא מזל. ועליו נאמר ב"ספר יצירה", גלגל בשנה כמלך במדינה, מפני שהוא מנהיג. ואם הוא מתנועע לכן אינו אלוה, כי אם הוא האלוה שעליו ית' אינו מתנועע אע"פ שהוא מניע, מאחר שנמצא במופת שאינו גוף ולא כח בגוף. ובזה נרחיב לפנים בעזרת האל כי אין כאן מקומו. ובתוך הגלגל המקיף הזה גוף הגלגלים כולם, אולם הוא הראשון שבהם כשנעריכהו למה שבתוכו וניקח סולם הזה מלמעלה למטה. ואם ניקחהו בהפוך מלמטה למעלה ונספר ממנו מה שהשגנו בו כאשר עשה יעקב אבינו ע"ה שחלקהו בו. ואע"פ שמצאנו ביחזקאל ע"ה שהזכירו מלמעלה למטה, כי אין בזה חשש לבד, שכל אחד מהמשגיחים כפי מה שמראים אותו לו, בין בחלום בין במראה כך מגידו.

ואומר כי הארץ מקשה ככדור מלא שאין בעצמה אל עפר, ר"ל באמיתות מציאותה ובבחינת עצמה. אע"פ שידענו שגם היא מורכבת מד' היסודות, אין לנו לפרש ממנה אלא צורת עצמה לבד. והמים מקיפים את הארץ בשני חלקיה לפי דעת אחת, או בחציה לפי דעת אחרת, ונשאר ממנה מגולה בלא מים מה שהוא צריך להחיות בו בעלי חיים. ונעשה מאותו הדבר הראוי להיותו מים אויר יותר רך מן המים. וזה עולה עד מקום שהמים נהוים שם בפועל מים, אע"פ שהם מים ביסודן תמיד, עד שיתהוו שם וימחו. וזה הגבול הוא עד מקום שהאד עולה, כמו שאמר הכתוב "ואד יעלה מן הארץ" וגו'. עד פני האדמה, משם ואילך האויר מקיף את המים, כי יש דבר בכאן שצריך לדבר בו אחר מה שדברנו בו. אמנם ראוי להסתירו ודי לנו בראשי פרקים כאשר אמרנו למעלה, כי נסמוך בזה על היודעים הדבר על אופנו. והאש מקיף את האויר מכל צד ואלו הן הנקראים ד' יסודות שהם חומר אחד. ומשם ואילך גלגל הלבנה מקיף את גלגל האש, וגלגל כוכב את הגלגל הלבנה, וגלגל נוגה מקיף את גלגל כוכב, וגלגל חמה מקיף את גלגל נוגה, וגלגל מאדים מקיף את גלגל החמה, וגלגל צדק מקיף את גלגל מאדים, וגלגל שבתי מקיף את גלגל צדק. ואלו השבעה גלגלים ושבעה כוכבי לכת הנזכרים אשר בהם הז' כוכבים. ולמעלה מהם הוא גלגל הכוכבים הקיימים אשר בהם י"ב מזלות והוא המקיף גם כן גלגל שבתי. ולמעלה מכל אלו הגלגל העליון המקיף את גלגלי המזלות והוא הראשון מכולם כאשר אמרנו אצל העליונים, והוא האחרון מכולם אצלנו אנחנו יושבי שפל שוכני עפר. ועתה אעוררך על שהעולם כולו הנזכר לפי הציור ההוא אחד. והנה תמצא כי גלגל המקיף הזה הוא מיוחד, שאין בו רק הכוחות כולם הנשפעות מאתו. אמנם דברים גופניים אחרים אין בו כלל, והוא אצל הגלגלים כולם המיוחד בעצמו. והוא מורה עליו אות אלף של אחד. ולמטה ממנו שמונה גלגלים אשר בהם הכוכבים, מורה על כללם אות חי"ת של אח"ר. ולמטה מהם ד' יסודות שהם אש ורוח ומים ועפר, ומקיפים זה את זה על הארץ, כי הארץ מוקפת ולא מקפת, נרכבת ולא רוכבת, והיא הנקודה אשר באמצע העיגול. ומורה על אלו היסודות שהם אות ד' של אח"ד. הרי לך ידוע מתוך השכל ומצד הקבלה גם כן שהעולם כולו אחד, וכיוון שהוא אחד כך מנהיגו אחד ית'. ונמצא אלו הגלגלים כולן י"ג במנין אח"ד כאשר זכרנו, ושמור זה הסוד ודעהו כי הוא מופלג ומושכל ומקובל והוא השם המיוחד בכללו.

(הערת העורך- זאת ההג"ה ככה נמצאה בכתב היד על סדר הכתוב, כנראה מן המעתיק, ועל כן הבאתיה כפי שהיא).

הג"ה מצאתי בספר אחד מעניין סדר העולם ומהלך השנה וסדוריה, על כן כתבתי אותו הנה אחר זה אע"פ שאלו ההגהות אינם מנוסח של זה הספר הגט וזה לשון ההגהה.
דע היום כי ה' אלהיך בלי נעצר במקום ואינו בגדר מקום ולא בגדר זמן ולא בגדר חקירה. כי הוא אח"ד מבלתי חקר ולא תשיג בל חקירה, ואינו בעל גוף וגויה עד שיהיה בו חלק לחבר. והוא סבה לכל הסבות אחד מיוחד הוא כשם שמו המיוחד, ושהוא מפליא פלאיפ נגלים שאין אדם יכול להכחישם, מתחלק באחד אותו השם, הוא אחד ואפילו כשהוא נחלק החלקים הם במספר אחד, כי שם בן ד' אותיות עולה כ"ו. וכשתחלק יהיו שני חלקיו עולין י"ג י"ג שהוא כמניין אח"ד. ובלי חסר כי אי אפשר להיות חסר ולא יתר ולא משתנה ממה שהוא, כי הוא מיוחד במדותיו אע"פ שיש לו שמות חלוקים ומדות חלוקות הוא מיוחד בכולם וכולך מיוחדין בו. והוא ראשית הראשית כי תחילת החשבון הוא אחד כשמו שיהא נזכר בכל הדברים. ואין ראש תחילה כי הכל נברא מך האין הגמורים. סוף מחקר, אם בא אדם לחקור בפעולותיו בתחילת הפעולה ראשונה תכלה חקירתו בהשתלשל מסיבות כל מה שיש בעולם השפל כנגדו למעלה שהוא משתלשל ממנו מיסוד ראשית, מל"ב נתיבות החכמה יצירות הכל וקיום הכל נברא שכל בעלי אינו בעלי גוף אלא שכל גמור. צפייתן ברצוא ושוב, פי' כשהוא מתעלה לקבל השפע מלמעלה הם רצים מעט מיד מהפחד שבים לאחור ואח"כ שבים ורצים להתעלות ושבים מעט ואח"כ מתנועעים בעניין זה עד שמקבלים שפע ברכות. "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק" (יחזקאל א' יד'), פי' בזק הם לובשי תמונות כפי פעלם, וכשהם פועלים לובשים צורות כפי הפעולות שיש להם לעשות אם לטוב אם להפך. ואותה צורה שהם לובשים לא יושגו לעין אדם אלא לאותם זכי הנפשות, כגון החסידים ובני הנביאים. וסוסי אש צורות השכל בעצמך כמו שכתוב "וסיסי אש" וגו' (מלכים ב' כ' יא'). פעמים לדין פעמים לרחמים, כמו רוחות לפעמים שנעשים רוחות כשעושין שליחות. ובקול דממה דקה כלומר שאינם נרגשים שת מלאכי רחמים בעת רצון ובעת זעם שת מלאכי דין.
שם הוד לוילון אלו ז' רקיעים שכליים זה למעלה מזה יתקדשו בו תרי כתות לפעול בתחתונים זה ככה וזה ככה. ואין ליש שם, עשה מן האין יש, ומן האפשר הגמור עשה תוהו, שהוא החומר הראשון הנקרא היולי. וזה התוהו הוא ראשית שני החומרים, השמים שהוא פשוט, וחומר הארץ שהוא מורכב. כמו שמפורש העליון הוא הפשוט מצבת הגלגלים, והתחתון הוא מורכב ומתגלגל למטה בד' הכדורים שהם אש ורוח ומים ועפר. והכין מעגל סביב הגלגלים שהם כמו יריעות והם ז' כוכבי לכת, להאיר לעולם. עומדים בלי יחלופו הגלגלים הם עומדים קיימים בלי אשיגם שום מקרה עד שישובו

הדברים להווייתן. כדכתיב "כי שמים כעשן נמלחו" (ישעיה נא' ו') לסוף שיתא אלפי שנים.

(.) הוא (.) גלגלים למטה מגלגלים והם תכונת עולם הגלגלים ועולם היסודות. ומה שנעשו בהם אחד באחדים הגלגלים הם זה בתוך זה כגלידי בצלים והם זה בתוך זה, והם כחלל וחוג הגלגל מכיוון הארץ שהיא כאגודה. שם הגלגל התשיעי הוא הנקרא גלגל המקיף, ומקיף הכל ומסבב מן המזרח למערב, ומהלכו ממזרח למערב והוא המכריע תנועת שאר הגלגלים שמהלכים ממערב למזרח, והם ממזרח למערב כגלגל התשיעי שמהלכן, בו חקק שמיני למזלות. הגלגל השמיני הוא גלגל י"ב מזלות שהם קבועים בו והם בי"ב מזלות לארבעת רבעים. המזלות נחלקות לארבעת רבעים, ג' כוח האויר, ג' כוח המים, ג' כוח העפר, ג' כוח אש. ומהם קור וחום וחורב ולחות ושני בריחים זה גלגל המזלות סובב על שני בריחים הם הסדנים אחד בקצה דרום ואחד הוא בקצה צפון. וכל כוכב מהלך בתוך גלגל שמיני לגלגלים שבהם הכוכבי לכת, כוכב אחד בגלגל אחד, הם לפעולות העולם, השמים הם לחדשים. אלו הז' כוכבים הם פקידים על הוולד הנוצר בבטן האשה, שכל אחד מהם פועל מולד חודש אחד. והנה בז' חדשים יש לוולד כל הכוחות, ועל כן הוא נגמר צורתו לז' חודשים, ואם יוולד יחיה. וחוזרים חלילה השנים שהם שבתי וצדק, ואם יוולד בחודש התשיעי אז יחיה הוולד, אבל אם יוולד בחודש השמיני שכוח שבתי פעולתו, על כל פנים ימות, והוא נקרא בן שמונה שהוא נפל. וגם אותם הז' כוכבים הם פקידים על כל העולם השפל, ואותו הכוכב שהוא משמש בתחילת היום או בתחילת הלילה פועל בו על הרוב. וחצב אור, רצה שיהיה בגלגל דבר מזהיר ומאיר לעולם. תלה מאורות, תלה בגלגל השני מאורות, זה להאיר ביום וזה להאיר בלילה.

השמש מקיף גלגל המזלות בשנה שהם ש"ס מעלות, והם מעלה אחת ביום ויותר מעט. והילוכו מהלך י"ג מעלות ביום, עת יעטו אור עניינם להאיר. ולעיתים כך נאסוף נגה גם באותה הקרן אחד בזמן המולד או בעת הלקות או בעניין אחר. והם סדר הזמנים וצמיחת האילנות והעשבים ובישול הפירות, ומהם נפלאות ומופתים כדכתיב, "(והיו לאותות) [ונתתי מופתים] בשמים ובארץ דם ואש ותימרות עשן" (ייאל ג' ג'). זרע וקציר, כדכתיב "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף" (בראשית ח' כב'). ומדת יום ולילה, כדכתיב "ולימים" (בראשית א' יד'), וסוף שנת התקופה "ולשנים" (שם). כלומר שישלמו מהלכם שנת הששה ימים. ושנת הלבנה קרוב לשלושים יום. התקופות ד', כשתכנס החמה בראש טלה ובראש סרטן ובראש מאזניים ובראש גדי. ומולדות שהם מולדי הלבנה.

ואמרו רז"ל, "אין חדושה של לבנה פחותה מכ"ט ימים וחצי ושני שלישי שעה וע"ג חלקים" (ראש השנה כה.). ובסוף י"ט שנח שהוא המחזור מהלך החמה והלבנה. ודלתי התהום כאמרו "יקוו המים" עמדו בתהום, כדכתיב "מי פלג לשטף תעלה" (אייב לח' כה'). קשר יסוד דין הוא ההיולי הארץ שהוא תחת הגלגל, וממנו עשויין ד' כדורין שבהם קיום העולם, והם חד' יסודות שמהם יתהוה קור וחום ויובש ולחות. הצמיד ד' כדורים חלוקים, והם מתערבים זה בזה עד שתשתנה צורת כל אחד בדבקו בחברו. בהם ב' כבדים, והם יורדים, חמים והארץ. וב' קלים, והם האש וחרוח והם עולים לרוב קלותם ודקותם. לא מצאתי יותר מזה העניין. גם במקום אחר מצאתי והוא עניין זה והוא מההקדמה מפרוש התורה שחיבר ר' צדקה הלוי בעיר עזה, וגם ההגהה אינו מגוף הספר. (עד כאו ההג"ה).

הנה שלשה עולמים ברא הש"י, עולם העליון ועולם האמצעי ועולם התחתון. ולא נזכר בבריאה בפירוש כי אם שני עולמות, והעולם העליון נזכר רק ברמז ולא נתפרש בפירוש, כאשר לא נתפרש העולם הבא כי אם ברמז. כי אין צורך והוא סוד עמוק ומופלא. ומה שארז"ל שנבראו המלאכים ביום שני כי ביום ראשון אמרו לא נברא שום דבר רק חומר הראשון והאור הצפון, כי היה הוא אח"ד ושמו אח"ד. ואלו העניינים עמוקים מלדבר בהם. והשני עולמות בראם הש"י יחד, כדכתיב "קורא אני אליהם יעמדו יחדו" (ישעיה מח' יג'). ומאין ואפס מוחלט בראם, מתוהו לבוהו ומבוהו ליש. והלבישם המציאות לכל אחד הראוי לו, כפי הבחירה והרצון, בהם הגלגל, וצבאם עומדים קיימים פועלים ואין בהם שינוי לא כילוי ולא כילוי. שנאמר "ויעמידם לעד לעולם" (תהלים קמח' ו'). ומכוונים הכוונה ראשונה לעשות להש"י, והשנייה פועלים בעולם התחתון שהוא עולם ההויה וההפסד. הכוונה בזה לא להם רק לבוראם אשר בראם, אבל הם וחשקם פועלים אחר הכוונה כי הם פועלים. והשני עולמות קשורים יחד קשר אמיץ וחזק בכוח עשיהם בגבורה, והתחתונים נפעלים ונתהוים ונפסדים כלים וכלים ומתחדשים בקבוץ היסודות, ונפסדים בהפרדם. כי הם מקבלים מתנועת הגלגל כל אלו השנויים וההרכבות בלי ינוחו רגע אחת בלא הויה והפסד עד סוף, כאשר גזרה אותו האלהות. ועשה ההיולי שלהם חומר מקבל שפע תנועת הגלגל. וכאשר לא ישקטו רגע מלסבב כך אלו לא ישקטו רגע מעשות הויה והפסד כפי תנועת הגלגל. על כן הד' יסודות מחוברים מחלקים דקים מאד לא יראו, ועת יחברו יחד יתרכבו, ויתהוה מהם מה שראוי להתהוות ויפסיד מה שראוי להפסיד מהם בתנועה הנזכרת ברצון הש"י בו. והנה גופי הגלגלים הם מחוברים מחלקים ביסודות, אבל לא מורכבים. ולא יקבלו להתחלק ולהפרד, והם פשוטים זכים

וספירים קבלו החיים הנצחיים מתחילת בריאתם מבוארים, לעשות רצון קונם, קיימים לעד ולעולם. והתנועה לא יהיה אלא לגוף. ולאותו גוף אין לו תנועה ואין לו מקום ואין לו קצה גם אין לו ראש וסוף. התנועה הסיבובית אין לה לא ראש וסוף, על כן היא אמצעית בין גוף בין שאינו גוף. והתנועה גורמת ענייני הזמן והויה והפסד.

ותנועת התשיעי היא ערבות היא היומית כ"ד שעות חציו יום וחציו לילה, והולך ממזרח למערב. וכפי הגבולות שהם האקלימין יוסיף היום על הלילה ויחסר מעט או הרבה, כי האקלים הראשון לא יוסיף ולא יחסר כי אם מעט שלא יורגש, כי היום והלילה שווים מכל השנה. והאקלים השני יחסר שעה ויוסיף שעה בקירוב ואין תחילתו כהווייתו. והאקלים השלישי ב' שעות או יותר. והאקלים •הרביעי עד ד' שעות. והחמישי עד ה' שעות. והששי עד ו' שעות. והשביעי עד ז' שעות ויותר. כל אלו בקירוב, ואין תחילת האקלים כסופו. ואחר האלו שבעה אקלימים לא יתקיים בו עשב ולא בעל חיים מרוב הקור בחורף ומרוב החום בקיץ. וזה הגלגל הנקרא ערבות הוא העליון לכל הגלגלים האחרים והיסודות הם בתוכו והוא הנכבד שבהן. על כן אין בו כוכב רק שכולם הולכים בתנועתו כי הם כפופים לו לגודל מעלתו. ואין לגודל גופו חקר אצל בני אדם רק בוראו שאין לו חקר חקרו, כי לזה הגודל בוראו, כי הוא ראשון לגופים ומהירות תנועתו לעוצם תשוקתו. וכל הגלגלים נגררים בגללו, והוא אמצעי בין עולם המלאכים ובין גופי הגלגלים, אע"פ שאין שם מקום אלא צורות נבדלים שאין גוף יכילהו מקום הנצבים לפניו הקרובים אליו. ותנועת השמיני שהוא למטה מערבות הוא מלא כוכבים, כי כל הכוכבים תקועין בו חוץ מז' כוכבי לכת, כי לכל אחד מהם יש גלגל בפני עצמו כאשר נתברר בחכמת התבונה. ותנועתו מן המערב למזרח בכ"ד אלף שנה פעם אחת היפך תנועת העליון היומי, כשאר כל הגלגלים. והשנה היא לתנועת השמש והחודש הוא לתנועת הירח. שנאמר "והיו לאותות" (בראשית א' יד') וגו'. ושאר תנועת הגלגלים החמשה, בהתחלף תנועתם יהיה כל שינוי בעולם התחתון מן ההוויה וההפסד והאדים והעננים והמטר. וכל שינוי הם הסיבה הקרובה לכל אלו הנזכרים ושנויים רבים בעולם.

ושבעה כוכבי לכת הם מקבלי כוח ושפע מן העליונים, מהתשיעי והשמיני, שהם שמי שמים. ופועלים בתחתונים לגודל מעלתם, כאשר הירח מקבל כוח כולם שהוא למטה מהם ונותנם בעולם היסודות, על עצם פעולותיו בנולדים ובימים ובנחלים, כמו שהעידו החכמים. וכל אלו הדברים לפרטים עד אין קץ, כי הוא שכן ליסודות השניים העליונים וגם גופו שחור חלק אין בו מאור, דק הוא מקבל אותו מאור השמש כשיגיע בו אור השמש יאיר ויבהיק. ויסוד האש תחתיו, וגגו לגגה דבק, כי אין פנאי ביניהם. ויסוד

הרוח שהוא האויר דבק באש. ואלו השני יסודות ספיריים קרוב לספירות השמים, רק לא במהות גוף השמים. וכאשר גוף השמים לא יכסו אור המאורות והכוכבים, כך אלו שני היסודות לא יכסו אורם ולא ימנעו מראייתם. והאש חמה דקה וזכה, והרוח למטה ממנה מרטיב המימות, ואור השמש מכניס חמימות בשאר היסודות ומחממת אותם, ונפעלים לרוב דקותם. וכל מה שתראה מעכירות באויר מן האדים המעשנים, הרטוב ממטר, והיבש מעשן. והכוכבים, השבטים הם מזה המין, ברא בריות ידועים, כי הם אינם כוכבים כי אם מעשן היסודות, ויאירו ביסוד האש. וכל מה שתראה השמש בזריחתה או בשקיעתה אדומה או לבנה ותוכל לעיין בה, הוא מן האדים העולים באויר עבה. ועתה נחזור לגוף הספר.

עתה בני אחר שבאדנו צורת העולם המודגש נבאר בדרך קצרה מן המושכל כאשר ידענו. כי אדיסטוטלוס אמר שהוא מאמין כי השפע השופע מהש"י אשר הוא סיבת הכל והוא שופע על שכל אחד נפרד לבד ראשון שהוא עלול אצל הש"י. ואמר כי הוא המניע את הגלגל המקיף ונשפעים ממנו גם כן ח' שכלים נפדרים, כל אחד מהם מניע גלגל אחד עד ח' גלגלים הנזכרים, עד גלגל הלבנה. ויש שכל אחד גם כן מניע כל מה שתחת גלגל הירח לפי דעת הפילוסופים, שקראוהו השכל הפועל. והוא הנקרא בלשון רז"ל "אישים", וכן פירש הרב "המורה" ז"ל. ואמר שהם המלאכים המאירים המדברים עם הנביאים, לפיכך נקראים "אישים". ויש לנו בכל זה סודות עמוקים ונפלאים מדבר הקבלה, ונזכיר מהם קצת ברמז כאשר תשיג ידינו. וכבר אמרתי והודעתי לכל משכיל כי כל מה שיאמר עליה שזה אני מאמין מצד הקבלה אין צריך להביא ראייה עליו. כי אין מביאים ראייה אלא על דבר שאין השכל מקבלו בתחילת המחשבה. והדבר המקובל אם הוא דבר שלא יושג אלא אחר עיון רב ודק גס כן, אמנם מפני שאין האדם משיגו שיוכל להביא עליו ראייה נקראהו מקובל, להרחקת הבאת המופת עליו אחר שאי אפשר. ואילו היה הבאת המופת עליו אחר אפשר, אז לא נקראהו מקובל כי אם מושכל. וידוע כי המושכל יותר מעולה מהמקובל, מפני שעל המושכל המופתי אין עליו מחלוקת ואי אפשר להכזיבו כלל, והשכל מחייב להאמינו. אבל לא נקראהו בשם אמונה אלא בשם ידיעה, כי הידיעה האמיתית בו מעולה בדבר. והדבר המקובל אפשר להכזיב ולטעון עליו שזה המקובל הטעך מי שלימדך הקבלה. ולכן לא ידע האדם הדבר ידיעה אמיתית עד שידענו במופת. ולכן יקראהו מקובל מתוך האמונה שאנו מאמינים בדבר שכן הוא כאשר קבלנו. ואם הדבר הוא מן הנמנע להביא עליו מופת בשום פנים נשארה לנו אז האמונה בלב מצויירת במקום הידיעה, כאמונת החידוש שהיא אצלנו מקובלת כאשר

זכרנו למעלה. ומפני שהוא מן הנמנע חולקים עלינו להביא ראייה מופתית לסתור דברי טעותם שאומרים שהעולם הוא קדמון ואינו מחודש. וגם אנחנו המאמינים שהעולם הוא מחודש, גם הוא מן הנמנע אצלנו להביא ראייה מופתית שהעולם הוא מחודש. על כן נשארה לנו האמונה בזה חקוקה בלב במקום הידיעה על שהוא מחודש.

וכן כל כיוצא בזה בעניין מקובל שיש בהכזבתו דבר שהוא כנגד תורתנו האמיתית. ואם זה יעלה הדבר המקובל למעלת המושכל והוא מעולה ממנו גם כן בצד אחד מן הצדדין, והוא שיש בידינו דברים מקובלים מיוחדים שאי אפשר לשכל האנושי להשיג בשום פנים מצד עצמו לבד, אלא מצד הנבואה המגידה לו זה, ואי אפשר, שאין ראייה עליו יותר מעולה מכל הראייה. אבל מפני שהשכל האנושי חלש בטבע הונח הדבר ההוא על צד הספור וההגדה, שהיא ידועה שלא ישקר. כאשר אמר "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם חוא לחנחם" (שמואל א' טו' כט'). כאשר יסופר להמון בלי מופת שהשם ית' אחד, וידוע כי יש בזה מופתים נחתכים הרבה ואין כח בדעת ההמון להשיגם. ולפיכך הונחו עם הקבלה לבזה המספקת להם.

ועל דרך זה גם כן מספקת הקבלה מפי הנבואה על הנביא ולזולתו מן השומעין מפיו או הלומדין מספרו. כי הספרים מורים על דעת בעליהם וגם מעידים על עצמן מאיזה כת הם מכל כיתות המחברים, כי המחברים נחלקים לדעות רבות. יש מחבר מתוך הנבואה, ויש מחבר מתוך רוח הקדש, ויש מחבר מתוך אמונה, ויש מחבר מתוך מחשבה לבד, ויש מחבר מתוך דמיון. ואין הכוונות גם כן שוות בחיבור. כי יש מכוון לתועלת נפשית ולא לאחרת, והיא הכוונה מעולה בתכלית הכוונה משאר הכוונות. ויש מכוון לתועלת גופנית. ויש מכוון לשררה ולכבוד. ויש מכוון להפחית זכרי זולתו על צד הקנאה והשנאה בה, כדי לשבח את חברו ולהראות לחברו השכל איך שהוא משכיל יותר ממחבר אחר. וזו הכוונה שהיא פחותה ומדה רעה היא מאד, ולא תימצא במי שהוא בעל שכל שלם. ואם הטבע רוצה להכריחו אליה ראוי לו שירחיקנה בכוח שכלו מעט עד יגביר שכלו על הטבע שהוא יצר הרע. אמנם אם כוונתו לתקן דברי זולתו אם יש בהם שגיאה או דבר שנעלם מן המחבר מפני קוצר שכלו במה שחיבר, וכל כוונתו לשם שמים כדי להרחיק הטעות ולהקריב הנכון אל האמת, ומורה התעלומה ההיא בחיבורו, זהו דרך כבוד למשכילים. ומודיע מקום הטעות באותו חיבור הנמצא בידם. ואני אומר שזו היא מצוה גדולה לעשות על דרך האמת, מפני שלא יכשלו בה האחרים במה שהוא נכשל. וזה הדין אני דן אותו בעצם חיבורי זה גם כן. והמחבר והמתקן אחרי תבוא עליו ברכה, והש"י יודע ועד, שהוא היודע כוונתי לבדו כי מה שאמרתי למעלה בעניין זיוף

השמות על זה הכוונה נסמכתי. וכבר התנצלתי מזה באמרי שאסור לאבדם ביד כי אולי יש בהם עניין, ואין בעל החיבור מכיר, ר"ל מי שנמצא אותם (השמות) בידו, אבל לא המחבר. ואחר אשר זכרתי כלל הנמצאות המורגש והמושכל, אחבר גם כן כלל הגוף והנפש, ואח"כ אזכור השמות הנופלים על כל דבר כאשר יעדתי למעלה. ואפרש מהם מה שאוכל עד שיבין המשכיל המקובל מה שיועילהו ומה שישמח בו בע"ה.

ואומר כי כל ההרכבות כולם נמצאו באדם, ומפני שהוא בתכלית ההרכבה נברא אחרון. וידוע שהוא נברא לתועלת נפשי שהוא תכלית הכוונה, ונמצא הגוף עמו לעזר ולשמש, כאשר נמצא האשה עם בעלה לעזר. כמו הכתוב "אעשה לו עזר כנגדו", ופירשו רז"ל זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם בו. והנה הגוף הוא מורכב מד' יסודות תחילה, וקבל חומר וצורה בהיותו זרע, ונשתנה הגוף מעט מעט מהוויתו הראשונה, וקבל צורת הצמיחה. ואח"כ קבל צורת החיוני, ואח"כ צורה מדברת, ואח"כ צורת השכל. ורנשתנה תמיד עת אחר עת עד שיצא מן הכח אל הפועל השלם, שהוא הדביקות בעליונים. שנמצאו רמ"ח איברי הגוף בטבעם לצורך הצורות באלו, כדי להוציא בהם כל דבר שהוא בכח אל הפועל. והיה הדבר ידוע, שכל מעשה האדם אחר דרכי הש"י הם באים מכח השכל הדבק בעצם הנפש, וכל הנמצאים אחר דרכי זולתו ר"ל זולת הש"י, הם באים מכח הטבע הנברא שהוא המטעה אותו, והוא יצר הרע והוא השטן והוא המלאך המות והוא הנחש הקדמוני. וכבר ידעת מה שארז"ל "כיון שנבראת אשה נברא שטן עמה" (ב"ר יז' ו'). וידעת סודו איש ואשה כאשר העירותיך למעלה עליו, ויש בכלל פעולותיו אע"פ שהם נמשכים אחר הטבע בהכרח לפי מציאותו ואי אפשר להינצל מהם או אפשר. אלא שהכוונה בהם להשיג האמת ולעשות טוב אחר הש"י. המשל בזה, פי האדם בטבעו כשאר בעלי חיים, וצריך מזון מוכרחי אם הכוונה במזונו בעת מאכלו ומשקהו על שיהיה בריא בגופו וימצא מזונו לתועלת כדי שיוכל לעבוד לבוראו בבריאות לבד, לא לכוונת השיגו הדברים המתוקים בחוש הטעם לבד, ולא על כוונת שיהיה גופו בלי חולי לבד. בלי ספק שזאת הפעולה ג"כ לשם שמים באמת, כי הכל הולך אחר הכוונה ורחמנא ליבא בעי. אפילו אם יהיו בתוך פעולותיו ובתוך דבריו עניינים שראויים להרחיקם, ובאים במקום תועלת על צד הכוונה הנזכרת או צורך מוכרח אין בכך כלום. כי אין ראוי לשום משכיל לבחון פעולת פועל אלא בתכלית אמיתות ולדון אותו תמיד לכף זכות אם אפשר להמצא שם באיזה צד שיהיה.

ומפני שאני סומך על הרב המורה ז"ל ב"מורה" במה שדיבר על זה בפירוש מסכת אבות, איני מרחיב בלשוני בו כי יספיק מה שאמר הוא. ואם לא יספיק מה שאמר הוא בזה

העניין אין צריך לומר שלא יספיק מה שאומר אני, ועל כן נסמכתי עליו. ואני סובר שלא יעלם מן המשכיל מה שהיתה כוונתו בזאת המסכתא לפרשה בפירושים נמשכים אחר דעת ה"מורה". ואחר אשר זכרתי כלל האדם במציאות גופו ונפשו ופעולותיו לאיזה צד מהם ימשוך כדי שישיג תכלית הכוונה במציאותו, ומפני שימצא חי בכלל החיים בתחיית המתים ובחיי העולם הבא אשר אין להם תכלית. אזכור מעתה כלל השמות אשר יעדתי המורים סתרי התורה והמועילים לנפש להאמין האמת ולהכזיב השקר אשר אין לו מציאות. כי השקר (אינו) [הינו] אלא העדר האמת. אמנם האמת מקיים העולם ונמצא תמיד בעצמו. ולזה כוונו רז"ל באמרם "על גו דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום, שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם" (זכריה ח').

וידוע כי שלשה דברים אלו תלויים במילת אמת גם כן כמו שאמר הכתוב "משפט אמת שפטו" (זכריה ז' ט'). ואומר "דברי שלום ואמת" (אסתר ט' ל'), כלומר דברי שלום שהם אמת, ולעולם ימצא השלום עם האמת כשימצא האמת מכל צדדיו. אמנם אם יחסר צד אחד מכל הצדדיס מן האמת תהיה האמת נעדרת וגם השלום עמה, כי הוא נמשך אחר האמת והיא סיבתו ולא ימצא זולתו. ואל יטעך מה שארז"ל מותר לשקר משום דרכי שלום, כי אותו השקר ששמעת אינו אלא אמת בבחינת אמיתתו בלב אומרו. כי אם היה משיג זה שנאמר לו הכזב כדי לישב לבו לא היה זה צריך להזכיר השקר, אם כן אינו שקר, אבל הוא אמת שלום שלם בעצמו. והראייה שהעולם תלוי באמת זהו אשר תמצא באלפא ביתא הראש והאמצעי והסוף כולו אמת, ושאר האותיות תלויות עליו. כי האותיות כולן כנגר המציאות הם והם המורים עליו. ועיון כל האלפא ביתא בצורה זו תדעון. והסוד בזה כי הנשארים הם במספרים כמספר המשרתים שסימנם "הן ליהוה אלהיך השמים ושמי השמים" (דברים י' יד'). וזהו חוץ מן הכפולים, כי הפשוטים כולם בסימן "ה"ן אמ"ת חפצת בטוחות" (תהלים נא' ח'). ועם הכפולים בחשבון כולם שלמו"ת, ובחשבון ארוך טצ"ץ. וכ"ב אותיות חשבונן מלכות והרי שלמו"ת כשתשים אמת מצד אחר, והשאר מצד אחר חשבונן כ"ל המרכב"ה אח"ד אמ"ת. ודע זה בסוד אחד המצוייר למעלה ותמצא חשבון מלכו"ת כשתשים אמת מצד אחד הכ"ל אמ"ת. ואם תחשוב טצ"ץ ותשים אמת גם כן לבדן תמצא ברא"ש הכ"ל אמ"ת. וזהו סוד כל נמצא, כי במציאותו הוא אמת מכל צד כשכבר נמצא משפע אמת אשר נקרא שמו כשם רבו והוא מטטרו"ן ש"ר הפני"ם, והאותיות מעידות ש"ר צבאו"ת בתנוע"ת הגלג"ל ובאיזה גלגל הוא בגלגל המשלים כל המציאות והוא העליון שבו הכל. ומה המעיד על בוראו הוא תנועתו, כי החשבון חוזר חלילה בטצ"ץ. כי גם אלף חוזר לאלף שהוא אחד. אם כן נמצא התנועה

חוזר חלילה בעיגול בכל תכלית תשע מאות ותשעים ותשעה. וזהו התשיעיים, וגם כלל האותיות שלש תשיעיים בדמות שלשה עולמות והם כ"ז, וסודם כף זכות. ויש שלוש מרכבות בכ"ב אותיות כן בדמות האמצעית כולו ותמצאם בחשבונם מורות על האמת שהם חיים מאוד מכל צד. כי המרכבה העליונה הפשוטה היא א"ב ג"ד, ואם תסיר ממנה האלף שמורה על אמת ישאר בג"ד. ומן המרכבה האמצעית שהיא יכל"מ אם תסיר ממנה המ' שמורה על מ' של אמת ישאר כל"י. וכן המרכבה התחתונה שהיא קרש"ת אם תסיר ממנה התי"ו שמורה על תי"ו של אמת ישאר שק"ר. הרי לך שבהסרת אמת ישאר בג"ד כל"י שק"ר, ונשאר אמת לבדו בעצמו. ודע הסוד היפה כי הוא ראשית דרכי אל, שהם דרכי הקבלה, (וא"כ) [וע"כ] ציירתיהו לך בתחילת דברי. ועתה אודיעך גם כן שכל העולם תלוי בו והוא ראשית לכל ראשית ותכלית לכל תכלית והוא השם המפורש המיוחד בכל דרכי היחוד. ואף הוא הכולל הכל בכל דרכי היחוד באמיתות יחודו, והוא יהו"ה ית' שמו בשכמל"ו. ודע שזה הש"י כולל כל השמות המפורשים וכולם נמשכים אחריו. והוא כולל שלשה ספרים שהם החכמה והתבונה והדעת, ובו נכללים שבעים ושתים שמות. וזהו סוד י' י"ה יה"ו יהו"ה. ודע והבן זה מאד. והוא אחד בג' עולמות והוא במציאות אח"ד. וסודו גם כן שהוא 'כתר תורה' ב'ששה ועשרים' בחשבונו. ועליו אחז"ל שהוא עומד ומונח לכל מי שירצה ויבא ויטול, ואם המילה כולל כ"ז אותיות, ובו היה כהן גדול מברך את ישראל. " וסודו כו תברכו בוי"ו כה תברכו בה"א, והברכה תלויה בה"ו וזהו רמז סודו ודעהו, כ"ה שם המפורש כולו במספר כ"ה תברכו כ"ה בשם המפורש כ"ה בלשון הקודש.

ועתה אעירך על כינויו שהוא אדנ"י, וזה סודו בעצמו א' א"ד אד"נ אדנ"י, והוא שנאמר עליו "נכון כסאך מאז" (תהלים צג' ב'). ודע כי זהו סוד גדול מן העליונים שבכל הקבלה, ויש לך להשים שניהם זה אחר זה ולעשות משניהם מילה אחת בצורה זו, א' א"ד אד"נ אדנ"י אדניי"י אדנייה"ה אדנייה"ו אדנייהו"ה. וסודו "ומפני שמי נחת הוא" (מלאכי ב' ה'). וצרפיהו גם כן להפך י' י"ה יה"ו יהו"ה יהוה"א יהוהא"ד יהוהאד"נ יהוהאדנ"י, וסודו "נאם יהוה לאדני שב לימיני" (תהלים קי' א').

תן לאל שבח והודאה שהודעתיך זה הסוד המופלג בשני השמות, שהם כוללים שבעים ושתים אותיות. ואם תזכירם בנקודה הראויה לקדשם תשנה הטבע בבואם בהכרח. וגם מלותיהם ד' ואם תשימם עם אותיותיהם שהם ע"ב יבואו (ע"ב ד"י) [עב"ד]. וכולם הם אלוהיים משנים הטבע שהם הכסא, וזהו סוד "אצבע אלהים הוא" (שמות ח' טו'), כלומר האצבע משנה הטבע בכח אלהי"ם הנזכר שהוא מדת הדין.

ואני יודע באמת כי כל מה שאני מדבר בו או זולתו, אני או זולתי מן המפרשים היודעים דבר מן ענייני הקבלה המורים שינוי הטבע בהכריח בו כח ידיעת השם, יהיו דברינו בזה זרים מאד וקרובים לשיבוש בעיני המעיינים בחכמה לפי השגת שכלם. והם הפילוסופים אשר אריסטוטלוס בעיניהם גדול מאד ממובחר הנביאים מרע"ה. ואני אסכים עמהם בדברי אמת לבד ואודה להם שאריסטוטלוס היה חכם גדול מאד מתוך עיונו ופילפולו, לפי הנמצא בספרי שאר הפילוסופים וגם בספריו המורים על רוב חכמתו. אמנם באמת שהוא לא השיג למעלת המדברים ברוח הקודש המכריח את משיגיו, לדבר בעל כורחם במעלות המציאות. אע"פ שיש לכל אדם רוח הקודש בכח, והוא לא השיג אמיתתו. שאילו השיג אמיתתו לא היה מאמין קדמות העולם, כל שכן שלא השיג למעלת הנבואה. ואם דבר זה כפי כל יכלתו נתאמתו אצלו מצד עצמו והודיעו הכוחות כולם אשר בם הוצאות לתכלית הפעולה האמיתית אשר בה משתנה הטבע. כמו שמצינו בנביאים מיוחדים שעשו כן לפי הזמן והמקום לקדש את השם, לא להשתגע בדברי הבאי כפי חפץ הפתאים והראויים מדברי רז"ל על זה, ר"ל שאפשר לשנות בם את הטבע בכח ידיעת השם, הוא מאמר "והמשתמש בתגא חלף". ויש מפרשים תגא שהוא תלמיד חכם, ואסור להשתמש בו. אמנם פירושו באמת תגא הוא כתר תורה, וירצו לומר המשתמש בשם המפורש עבר על דעת המקום שלא הודיע שמו לאדם אלא לקדשו בלבד.

וכבר הודעתיך שסתרי התורה הוא השם המיוחד, ואם אי אפשר לפועלם איך ישתמשו בו. אמנם לכבוד הש"י מותר לפי הזמן והמקום כאשר עשו הנביאים האמיתיים ע"ה. וכמו שאמר הכתוב "ולמען ספר שמי בכל הארץ" (שמות ט' טז'), מתוך שינוי הטבע. כי לא יתודע מעלת שמו ית' להמון אלא מתוך זה. ולפיכך כשאמר אדם בפיו או כותב בספר שאפשר לשנות את הטבע אין ראוי למשכיל להכזיבו, אם הוא בעל תורה ומתייחס במאמיניה. אמנם יאמין שאפשר זה לעשותו לכל יודע דרך בכוח השם, וכשיכוון ידע האמת בו ויעלה אז ממדרגת האמונה למדרגת הידיעה בו. ואע"פ שיש בעניין זה סוד מופלג וראוי להסתירו אפילו מן המשכילים, אי אפשר לי שלא ארמוז ממנו מעט לפי ההכרח בזה המקום. והוא כי כל משכיל יודע שקריעת ים סוף שהוא הנס המעולה הידוע, עניינו לפי מה שקבלנו בי"ב דרכים לי"ב שבטים, כולו היה מורגש. וממה שנתאמת במופתים נחתכים אצל המעיינים מן הג' דרכים אשר בהשגה הנקראים גשמי ודמיוני ושכלי הדרך המעולה שבהם הוא השכלי ואחריו הגשמי ואחריו הדמיוני. כי הגשמי הוא המורגש החיצוני והדמיוני הוא המורגש הפנימי והשכלי הוא הפנימי

מהפנימי. והנה גם הוא סוד פנים בתוך פנים. אם כן אנחנו היום אם נשיג מאותו הפלא דבר בכח ידיעת השם, שכן הוא העניין בלי ספק, הנה השגנו ממנו יותר מאותם שעברו בתוך הים ביבשה בהרגשת גופם לבד. אמנם אם היו שם אנשים אשר השיגו האמת בשכלם בכח ידיעת השם והשיגו הדבר שלם בתכליתו בהרגש ובשכל, אין ספק כי הם יותר מעולים ממי שזה השיג בדעתו לבד. וכך העירונו רבותינו ז"ל באמרם על אותו הדור דעה לפי שהקטנה בנשותיהם השיגה השגות נפלאות, והוא מאמרם ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ע"ה. והסתכל כל מה שאמרתי לך בשכל שלם ותמצא האמת צפון בתוכו כי איני רשאי להרחיב בו יותר.

ודע כי השמות שאינם נמחקים הם י' ואלו הם: יהו"ה, אדנ"י, אלו"ה, א"ל, אלהי"ם, שד"י, צבאו"ת, [אהי"ה, י"ה, א"ל חי]. ואלו הם שמות הבורא ית' אע"פ שכולם תוארים וכנויים חוץ מן הראשון קבלנו שאסור למחקם. ואלו הם שמות העשרה נפרדים לפי מדרגתם חיות הקודש, אופנים, אראלים, חשמלים, שרפים, מלאכים, אלים, בני אלים, כרובים, אישים. וכן זכרם הרב ז"ל בספר המדע, ולפי פעולתם נפרדים בשמותיהם. כגון, רפאל הממונה על הרפואה, וגבריאל על הגבורה, וסמאל על הצפוני. וכן רובם מושגים בתחילת המחשבה מאיזה מקום הם נגזרים. ויש שאינם מושגים אלא בצירוף האותיות או בגימט'. כגון שד"י שהוא בגימ' מטטרו"ן, או פ"ר שהוא בגימ' סנזלפו"ן, וכיוצא בהם אשר יש בתוכם סודות נפלאות בצירופם. כגון סנזלפו"ן בסנה דלה פני, מטטרו"ן מנטטור כלומר שומר, והוא סוד שד"י הכתוב במזוזה מחוץ, כלומר שומר הבית ונוטרו. והוא שומר השער שהוא תכלית הסוד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, והוא מסיר יצר הרע בסוד מזוז"ה והוא שם כינוי אדנ"י עם שד"י הוא בגימ' עדש"ה. ולא יברא השד בפחות מכעדשה. ודע כי זהו סוד גדול מאד ואם תדעהו [הצפינהו] בחדרי לבך.

וכבר הודעתיך מה שהיה אפשר לגלות מן השם המיוחד והכנוי ית'. וכבר ידעת כי א"ל הוא שם נגזר מכח, כמו שאמר הכתוב "יש לאל ידי" (בראשית לאי כט'), ר"ל יש כח בידי. אמנם אהי"ה הוא מורה הויה נצחית כלומר אהי"ה נצחי, והראייה "אהיה אשר אהיה", שהוא אהיה בלא שינוי, אשר אהיה בלא נצחי. וכן אמר הרב המורה, שהוא מורה על חיוב המציאות ועל הנצחית. וכן שד"י ר"ל שמספיק עצמו לכל הנמצאים כלומר שבו די. וכן צבאו"ת ארז"ל עליו, אות הוא בצבא שלו. ומכאן תתעורר אל דבריהם שכן בצירוף, שחלקו צבאות לשנים והוסיפו עליו שלא להשלים עניין הצרוף לכוונתו, ואע"פ שאין בו שום רמז ממנה. ועל כל אלה יש אחרים שראוי להסתירם מן הכל אלא שהמצוה במסירתם היא פה אל פה אחר השלמות. והשמות הנפרדים הנזכרים הראשונים חיות

הקודש, והוא שם נגזר מחיות ומקודש, כלומר המעולים בחיות החיים והקרובים אל ראשית הקדושה ית'. וכן אמר הרב שהם כולם עילה ועלול, זה נמצא מכוחו של זה, והם למעלה מן הכל, ר"ל מן הנבראים. אמנם חיות הקודש גם כן בכלל הנשפעים משפע ההתחלה המעולה בכל המציאות. ואנו מקובלים כך כי ההויות לא נבראו ואע"פ שלא היה דבר נמצא קודם בריאת העולם עם הבורא ית' אלא הוא ושמו בלבד.

ודע זה העניין הנכבד ועיינהו בשכל שלם אחר הקבלה. וזה כולו מפני שלא תפול על ההויות כי סוד הבריאה אינו מושג בתחילת המחשבה לכל משכיל. אמנם בדעתך סוד הבריאה מה הוא תדע באמת עיקר מעשה בראשית, אע"פ שזה שאנחנו מדברים בו אינו אלא מעשה מרכבה. ועיין מה שהורונו רז"ל במילה מעשה מרכבה ומעשה בראשית. והנה מעשה מרכבה ומעשה בראשית בדרך משל במציאות זכר ונקבה.

אופנים, מורה על שהם צירוף מחיות הקודש. כי הוא שם נגזר מאופן לבד שהם רבים ונגזר גם כן לפי הצירוף הפנימיות. אראלים, כלומר אראה אלים והם נראים למטה בכח האופנים. חשמליים, ארז"ל פעמים חשות ופעמים ממללות, כלומר שותקים ומדברים. ודע זה כי הוא סוד מופלג כמו שאמר יחזקאל ע"ה בעניין חשמל שהוא על הרקיע. שרפים, שם נגזר משריפה כלומר שורפין מי שמתקרב עליהם יותר מדי. מלאכים, כלומר שלוחים לפי שכל שליח שלוח נקרא מלאך. אלים, בני אלים, כבר הודעתיך שהוא שם נגזר מכח, אמנם אין כח הבן ככח האב שאינו משתנה. כרובים, הם קטנים כי כן נקרא הילד כרוביא. ועניין הכרוב שהם שנים באדם והם המדברים עמו זה מפה וזה מפה והמכריע ביניהם, שנאמר "וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים" (בראשית ג' כד'). מתוך הכרובים המלחשים להט החרב המתהפכת כברק בשמירת התורה והחכמה אשר היא דרך עץ החיים כגן הנטוע בעזן, ודע זה. אישים, הוא הנקרא שכל הפועל, ולפי שמדרגתו נחלק לאישים מבני אדם נקראו בשמם בהשאלה, לא שהם אישים פרטיים כי איך מעלתם אלא אחת כללית והיא המעלה האחרונה שבשכלים הנפרדים והם המשפיעים עלינו מן החיים אשר עליהם להשיב נפש האדם נצחית, וקיומה בקיומה. והוא עם הראשון סוד העשירי יהיה קודש ליי'. ואחר זכרי שמות המלאכים בכללם אודיעך שמות השפלים בכללם למיניהם כפי יכולתי בע"ה.

ודע כי שם גלגל יאמר על כל דבר שהוא כדור ועגול כי הגלגלים הם כדוריים פנים ואחור באש ובמים מלאך ונאמר זכר ונקבה הוא כה שלום יהיה שלום. מכאן ואילך היה חסר

בהעתק והש"י יזכינו למצא ולהעתיקו לפיכך הנחתי חלק ב' עמודים (הערה זו היא של המעתיק).

...ובאמת כי בהפרד הנפש מן הגוף מעלתה מעולה ממעלת הגלגל בעל החומר, והיא גנוזה תחת כסא הכבוד שהוא למעלה ממנו. וכבר הודעתיך למעלה סוד ש"ר צבאו"ת בדרך הקבלה. אמר על הז' שהוא אדנ"י לשון חנינה ורחמים ונ"ל מפני שמורה אדנות ומנהג האדון הטוב להיות מרחם על אדניו עבדיו. אמנם אני לפי דעתי כבר הודעתיך שהוא מורה צדיק, וידוע כי הצדיק הוא שקבל שפע מצדקה כמו שהודעתיך על המיוחד שמורה צדקה בסוד העולם הגדול. ועל כן נקרא צדיק על שם התואר מפני שנמשך גם כן אחריה תמיד. וגם דברים אחרים הודעתיך בו. ונאמר על הח' שהוא המיוחד ואומר בו מה שפירשו רז"ל עליו בעניין כדכתיב כהנים ביום הכפורים והוא שאינו נאמר אלא במקדש, ואפילו כהן גדול. ובעת שהיה מתחיל להזכירו עונין אחריו בשכמל"ו בקול גדול למען לא ישמעו פירושו שהיה מזכירו י' פעמים ביום הכיפורים במקדש. והמעמד עליו למה כ"ש המיוחד וביום המיוחד ולמה י' פעמים ולמה במקדש ולמה כהן גדול. כי יש בכל זה עניינים נפלאים וסודות עליונים קדושים דרך הקבלה. וכבר העירותיך עליו מה שהיה בידי להעיר.

אמר על הט' שהוא קדוש והוא סוד השומע מפי שרפים וכרובים כמו שאמר הכתוב "וקרא זה אל זה" וגו'. אמנם לא מצאנו לרז"ל שאמרו שאסור למחקו ולא הבא אחריו שהוא הי' והוא מלך. אמנם אמרו שהם כינויים והרי הם כשאר אותיות הקודש ומותר למחקן. והוא כמו רחום וחנון נאמן צדיק וכיוצא בהם, שהם תוארים וכינויים נגזרים לפי הפעולות. והסוד המקובל כי קדוש אצלנו הוא, ומה שנאמר בספר יצירה ברל"א שערים שסימנו אמ"ש, וסימנו מצד אחר רא"ל, וזה עומד על האלפא ביתא וגם סודו עוד חיות הקודש למעלה מהכל והם ראשית וסימנם בראשי"ת, אל תקרא בראשית אלא ברא שית, והוא בצרוף ברא"ש ת"י, והוא בלשון יון אלהים ברפה על התיו ונקודה צירי. וסודו אחרת מכל הלשונות כי הלשונות כולם נכללות תחת הלשון שבכולם והוא לשון הקודש הבנוי בכ"ב אותיות ובחמש הברות שאזכור לפנים בעז"ה, כי אין דבור ולא כתוב זולתו ולא שינוי האותיות שהם קדוש שהוא לשון הקודש, קו"ף דל"ת וי"ו שי"ן. והוא "תי" בלשון יון תי"ו יו"ז, והוא שנטו או שנתו בלשון לעז הוא שי"ן נו"ן תי"ו וי"ו או טי"ת וי"ו. וכן אם תזכירו בע' לשונות אין אותיותיו כי אם לשון הקודש והכל עניין אחז, אלא שזה הלשון שמוכן בו לזה היודע ואינו מוכן לזה שאינו יודעו שם, לכך לזה העניין המופלג כי יש בו סוד גדול מאד. והוא נודע מפסוק, "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים

אחדים" (בראשית יא' א'). ואח"כ בכלל, כלל אף שפת כל הארץ. וגם נודע מפסוק הנאמר על ימות המשיח, "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יהוה לעבדו שכם אחד" (צפניה ג' ט'). וידוע לכל ששבעים לשונות נכללים בלשון הקודש כאשר אמרנו.

אמר על הי' שהוא מלך ומורה על ענייני המציאות שהוא מלך מלכי המלכים ית'. ואחר שזכרתי לך פירוש של הי' שמות כאשר אמר הגאון ז"ל אזכור שם של י"ב ושם של י"ד ושם של מ"ב ושם של ע"ב ואח"כ שמות של מלאכים המשרתים לפניו ית' כאשר זכרם הרב המורה. ואלו הם לפי מעלתם והם עשרה, חיצונים אמצעים פנימיים, חיות הקודש, אופנים, אראלים, חשמלים שרפים מלאכים אלים בני אלים כרובים ואישים. כבר ידעת שאלו השמות כולם מורים על ריבוי עצמם להודיע שאין בם אפילו אחד מיוחד באחדות כבוראו, אלא כולם מורכבים. אע"פ שהן גם כן רוכבים ושולטים על מה שלמטה מהם. ואמר הרב ז"ל כי חיות הקודש הוא שם נגזר מחיות וקדושה. וכן נראה כולם נגזרים לפי פעולתם, ולפעמים מכונים בשמות מורים יותר בפירוש הפעולה כגון רפאל על הרפואה, גבריאל על הגבורה ועל אישות מלשון גברא, וסמאל על הצפוני שהוא היצר הרע. וכן רובם מושגים מתוך שמותם בתחילת המחשבה מאיזה מקום הם ומה פעולתם. ולפעמים מכנים אותם מתוך גימט' ומתוך נוטריקון ומתוך צירוף האותיות. כגון שד"י, שהוא בגימ' מטטרו"ן. פ"ר, בגימט' סנדלפו"ן. והאחד רוכב והשני מורכב. ודע זה כי הוא סוד גדול. וכיוצא בהם הרבה כגון סנדלפו"ן בסיני דלה פני, מטטרו"ן הוא נוטר, חשמל חשות ממללות והוא סוד גריזים ועבל, והוא ר"ת ח'כמה ש'לום מ'לכות ליבוש, וכיוצא בהם הרבה, וכגון צבאות בצירוף אות הוא בצבא שלו וכן הרבה.

ומדברי חז"ל יש לך להתעורר מאד על כל דברי הקבלה. והקש על כל מה שזכרתי ומה שלא זכרתי כי הכל הולך אל מקום אחד. גם כן תתעורר בתיבות אע"פ שלא יהיה שם עצם ולא שם תואר כי יש בהם גם כן סודות נפלאות. ותתעורר גם כן על שמות בני אדם הנמצאים בתורה כי רובם נמצאים כתובים מפורשים מה הם בעצמם. כגון אדם מאדמה, חוה אם כל חי, קין קניתי, שת שת לי אלהים זרע, נח ינחמנו, אברהם אב המון, יצחק מצחוק, יעקב מעקב, עשו עשוי, אדם על האדום, ראובן ראה, שמעון שמע, לוי ילוה, יהודה אודה, יששכר שכרי, זבולון יזבליני, דן דנני, נפתלי נפתולי, גד בא גד, אשר אישרוני, יוסף אסף, בנימין בן אוני, משה משיתיהו, גרשם גר, אליעזר בעזרי. והקש על אלו כי הם כולם מלאים מרגליות ובהם סודות יקרים. ואלו הם דברי הקבלה וכל טעמי התודה נכללים בקבלה בידיעת אמיתת העולם, לא זולת זה לפי דעת הכותבים

שמות לשנאה ולאהבה וכיוצא בהם בענייני שגעונות אשר אין בהם לא טעם ולא ריח. וכבד העידותיך על אמיתת מציאות המורגש והמושכל בכללו, ועל טבע האדם החיצון והפנימי, ועל דרכי הנבואה הנגלים והנסתרים התלויים באותיות ובמילות ובחשבון, כדי להודיע ענייניהם מכל צד. והנה התודה היא אמצעית עץ החיים כמו שאמר הכתוב "ועץ חיים בתוך חגן ועץ חדעת טוב ורע" (בראשית ב' ט').

ועתה אעוררך בכלל דרך חתימה. ודע כי הנפשות אשר בשפלים הם [ג'], והנפשות אשר בעליונים הם ט', הרי לך כללם הנמצאים בעלי הנפש שהם ג"ט. ואשר בעליונים הם ט' גלגלים שהם מגלגל הלבנה עד גלגל המקיף, ואשר בשפלים הם הצומחת והמרגשת והמדברת. כבד ידעת כי אין נעשה דבר אלא לבעבור דבר אחר. כגון נפש הצומח שבאדם הנמצא בטבע קודם נפש המרגשת, עבור נפש המרגשת. ונפש המרגשת שנמצאת בטבע קודם נפש המדברת, ונפש המדברת גם כן נמצאת עבור דבר אחר והוא השכל. כי הנבזה נברא בעבור הנכבד, ובו נמצאו ט' נפשות בכללם בגלגלים להשיג בהם בשכל, כאשר נמצא השכל בנבראים להשיג בו את הבורא ית'. ועל כן צריך המשכיל השלם להפשיט צורת ג' נפשות הנזכרות כפי יכולתו, ולהתלבש בצורתו השכלית הנמצאת עמו, להשלימו בהשגת הבורא ית' והנבראים כפי יכולתו, ולא שיטריחוהו לסבול מה שלא יכול, לפי שכל יתיר כנטול דמי. כי ידוע הוא שצורת הנפש הוא השכל, כמו שהנפש צורת הגוף. וכן כל האותיות כולן גופניות והניקוד בהן בנפשות אשר הם חמש הברות שהם: קמץ, צירי, חולם, חיריק, שורוק, וסימנם נוֹטָרִיקוֹן או לגבולותיה וסימן חשבונם קץ הנפלאות בציורם זה: אָ אִ אֹ אוּ אֵ, אין דבר מבלעדם, ואין דבור ביותר מהם, והם כוללים ג' עולמות עליון תיכון תחתון. וכן הדבור נחלק לג' חלקים שהם קול ורוח ודבור. וכן ארז"ל "דמי נקודה באור באותיותיהם כנשמתא בבריתא". ובירושלמי אמרינן "נקודה דאוריתא במלה דמי באותיות כנשמתא דדמי בגופי דאינש", ר"ל דומה הניקוד באותיות כנשמה בבריות. ועיין אמרם כנשמות בגופות שאין תכלית הכוונה בהם לבד אלא במה שיבוא אחריהם.

והיא ההבנה כי הבינה בעיניהם בשכל עם הנפש, שהוא משלים אמיתות, כלומר שאין תועלת ואמיתות ושלמות בגוף ובנפש בלתי מציאות השכל, כמו שאין תועלת ואמיתות ישלימו באותיות ובניקוד בלתי הבנות ענייניהם. והנה מן הידוע שאם לא לבשה הנפש צורת השכל לא נשלמה עם הממציא אותה ית'. ואין מציאותיה טוב בלא דעה, כמו שאמר הכתוב "גם בלא דעת נפש לא טוב" (משלי יב' ט'). ובהפך זה ר"ל במציאות השכל בנפש בעודה עם הגוף אמר, "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" (תהלים קיט'

עב'). ר"ל טוב לי במציאות התורה הנתונה מפיך שהוא השכל, מאלוף הנפש והגוף, כלומר מרוממות שניהם. ודימה הנפש לזהב והגוף לכסף. ודע זה כולו והוא מופת על מה שהודעתיך בעניין השמות מבלתי הבנת ענייניהם. והוריתיך דרך משל מה שהייתה כוונתי בקריאת שם הספר הזה ג"ט, על עניין הרחקה מהדברים אשר אין תכלית כוונה נכונה בהם. והתבונן מה שאמרתי, כי תכלית המבוקש מן האדם להשיג מדברי הנביא מה שהוא נסתר ונעלם בתוך ענייני התיבות והשמות, עד יוודע מהם מכל צד השגת תכלית האחרון שהוא ידיעת השם ואהבתו ויראתו. והש"י למען שמו יזכנו להשיג סודות תורתו התמימה וסתריה, למען נמצא חן בעיניו מתוך ידיעת שמו ודרכיו. כמו שאמר הכתוב "הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך" (שמרת לג' יג').
תם ונשלם שבח לבורא עולם.